Tanau gwyllt

Cam 1: Nodi'r angen am ddysgu

Cyd-destun dilys ar gyfer dysgu	
Cwestiwn mawr / mater byd-eang / syniad mawr: Mae tanau gwyllt yn dod yn fwy dwys ac yn digwydd yn amlach, gan ddinistrio cymunedau ac ecosystemau.	**Pam mae'n bwysig i'n pobl ifanc ddysgu hyn:** • Yn ddiweddar, mae tymhorau tanau gwyllt wedi torri record ledled y byd o Awstralia i'r Arctig i Ogledd a De America. • Mae newid yn yr hinsawdd a newid defnydd tir yn gwaethygu tanau gwyllt. • Gyda thymheredd byd-eang ar gynnydd, mae'r angen i leihau'r risg o danau gwyllt yn hollbwysig. • Gall tanau gwyllt fod yn ddinistriol i bobl, bioamrywiaeth ac ecosystemau. • Mae tanau gwyllt yn gwaethygu newid yn yr hinsawdd, gan gyfrannu nwyon tŷ gwydr sylweddol i'r atmosffer. • Yng Nghymru, mae angen adnoddau sylweddol o bwrs y wlad i ddiffodd a rheoli llosgi.
Creu ystyr	
Dealltwriaeth: Dylai'r dysgwyr ddod i ddeall y canlynol: • Mae tân yn ffenomen naturiol. • Mae rhai ecosystemau, planhigion ac anifeiliaid yn elwa o danau gwyllt cyfnodol, ar ôl esblygu i wrthsefyll a hyd yn oed i ddibynnu arno. • Defnyddir y term tanau gwyllt i ddisgrifio tanau sydd heb eu cynllunio mewn ardaloedd cefn gwlad, gan gynnwys tanau coedwig, tanau glaswelltir, tanau llwyn, tanau prysgwydd, ac unrhyw dân llystyfiant arall. • Mae tanau gwyllt yn hynod beryglus i fywyd gwyllt, planhigion, eiddo a bywyd dynol. • Mae tanau gwyllt yn digwydd yng Nghymru a ledled y byd. Gall tanau gwyllt gael eu hachosi'n fwriadol neu'n ddamweiniol. • Mae cynnau tân yn fwriadol yng nghefn gwlad heb gynllunio a heb ganiatâd ymlaen llaw yn anghyfreithlon ac yn anghyfrifol. • Mae llosgi dan reolaeth yn dechneg rheoli tir a ganiateir ar adegau penodol o'r flwyddyn yn unig.	**Cysyniadau sylfaenol:** Bydd dealltwriaeth y dysgwyr yn seiliedig ar y canlynol: • Cyfrifoldeb personol • Ffenomena naturiol • Iechyd • Diogelwch • Cydgysylltiad • Newid yn yr hinsawdd • Achos ac effaith • Rheoli tir • Troseddoldeb • Llosgi bwriadol

Cam 2: Pennu cynnydd

Gwybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth flaenorol		
Mae'r dysgwyr eisoes yn gwybod y canlynol:	**Mae'r dysgwyr eisoes yn gallu gwneud y canlynol:**	**Mae'r dysgwyr eisoes yn deall y canlynol:**

Dibenion dysgu	Dysgu trosglwyddadwy
Gall y dysgwyr ddod yn fwyfwy effeithiol drwy: • Adeiladu corff o wybodaeth a meddu ar y sgiliau i gysylltu a chymhwyso'r wybodaeth honno mewn gwahanol gyd-destunau. • Meddwl yn greadigol i ail-fframio a datrys problemau. • Deall ac ystyried effaith eu gweithredoedd wrth wneud dewisiadau a gweithredu. • Gwneud penderfyniadau pwyllog am ffordd o fyw a rheoli risg.	**Gallai'r dysgwyr ddefnyddio beth maen nhw wedi'i ddysgu mewn cyd-destunau eraill drwy:**

Cyfoeth Naturiol Cymru
Natural Resources Wales

Eich cefnogi i gynllunio a dylunio'r cwricwlwm

Caffael gwybodaeth a sgiliau	
Dylai'r dysgwyr ehangu a dyfnhau eu gwybodaeth am y canlynol: • Beth yw tanau gwyllt. • Mae newid yn yr hinsawdd yn cynyddu amlder a dwyster tanau gwyllt. • Er y gall tanau gwyllt fod yn ddinistriol, gallant fod â rhai buddion. • Mae tanau gwyllt yn cael effeithiau negyddol ar iechyd pobl. • Gall colli llystyfiant oherwydd tanau gwyllt gynyddu'r perygl o lifogydd a thirlithriadau. • Gall tanau gwyllt arwain at lygredd aer, pridd a dŵr. • Sut i gadw eu hunain ac eraill yn ddiogel os bydd tanau gwyllt.	**FfLlRh / FfCD / MDaPh:**

Cwestiynau hanfodol

Dylai'r myfyrwyr ystyried ac ailystyried y canlynol:

Cwestiynau ar lefel pwnc:

- Pam y mae tanau gwyllt yn digwydd?
- Beth yw effeithiau tanau gwyllt?

Cwestiynau ar lefel uned:

- Sut y mae tanau gwyllt naturiol yn cychwyn?
- Sut y mae tanau gwyllt annaturiol yn cychwyn?
- Pa effaith y mae newid yn yr hinsawdd yn ei chael ar danau gwyllt, ac i'r gwrthwyneb?
- Sut y mae tanau gwyllt yn effeithio ar yr amgylchedd naturiol?
- Sut y mae tanau gwyllt yn effeithio ar bobl?
- Sut y mae tanau gwyllt yn cael eu rheoli a'u diffodd?
- Beth yw ein cyfrifoldebau o ran atal tanau gwyllt a chadw ein hunain yn ddiogel rhag niwed?

Cam 3: Dangos beth a ddysgwyd

Portffolio'r dysgwr	Nodau cynnydd	Tystiolaeth o ddysgu
Gallai'r dysgwyr ddangos eu dealltwriaeth drwy... • Archwilio sut y gall tanau gwyllt fod yn rym er da neu er drwg. • Archwilio'r rhesymau pam y mae rhai pobl yn cychwyn tanau gwyllt yn fwriadol. • Ystyried eu safbwynt personol ar sut y mae cymdeithas yn delio â chynnau tanau gwyllt. • Disgrifio'r rôl y mae tanau gwyllt yn ei chwarae mewn perthynas â newid yn yr hinsawdd. • Trafod a chymharu sut mae tanau gwyllt yn effeithio ar Gymru a'r byd ehangach. • Cyflwyno gwybodaeth am effeithiau tanau gwyllt. • Ymchwilio i'r defnydd hanesyddol o dân. • Ymchwilio i'r ymatebion amrywiol i danau gwyllt ledled y byd.	**Dylai'r dysgwyr wneud cynnydd yn y canlynol:** • Eu heffeithiolrwydd fel dysgwyr. • Ehangder a dyfnder eu gwybodaeth. • Eu dealltwriaeth o syniadau'r MDaPh. • Soffistigeiddrwydd eu sgiliau. • Eu gallu i drosglwyddo dealltwriaeth i gyd-destunau newydd.	**Beth fyddech chi o bosib yn ei weld / ei glywed / ei ddarllen sy'n dangos cynnydd?**

Cyfoeth Naturiol Cymru
Natural Resources Wales

Eich cefnogi i gynllunio a dylunio'r cwricwlwm

Cam 4: Cynllun dysgu

<table>
<tr><th>Trosolwg o'r gweithgareddau dysgu (I'w bennu gan yr addysgwr)</th><th>Ffocws dysgu (Caffael / Creu Ystyr / Trosglwyddo)</th><th>Cynnydd yn y dyfodol (Sut ddylai'r dysgwyr gael eu datblygu nesaf?)</th></tr>
<tr><td>Mae'r adnoddau hyn, eu gwybodaeth ategol a llawer o gemau a gweithgareddau eraill ar gael ar ein tudalen we addysg 'Tanau Gwyllt'.
• Nodyn gwybodaeth – Tân
• Nodyn gwybodaeth – Tanau gwyllt
• Cynllun gweithgaredd – Tanio'r dychymyg
• Cynllun gweithgaredd – ABC tanau gwyllt
• Cynllun gweithgaredd – Effeithiau tanau gwyllt
• Cynllun gweithgaredd – Cynllun cilio rhag tanau gwyllt
• Cynllun gweithgaredd – Dihangfa o danau gwyllt
• Nodyn gwybodaeth – Ymchwilio i achosion tanau gwyllt
• Cynllun gweithgaredd – Taclo'r taniwr

Neu:
• Dysgwch sut i gynnau, rheoli a diffodd tân yn ddiogel gyda'n hystod o adnoddau am danau gwersyll ac offer.
• Ymchwiliwch i darddiad tân.
• Cwblhewch astudiaeth achos o ddigwyddiad tanau gwyllt lleol, cenedlaethol neu fyd-eang.
• Ewch ar ymweliad astudio maes (pan fo'n ddiogel gwneud hynny) i weld ôl-effeithiau tanau gwyllt.
• Cymharwch reolaeth tanau gwyllt lleol a byd-eang.
• Archwiliwch atebion tanau gwyllt sy'n seiliedig ar natur.</td><td>Caffael sgiliau:
• Ymchwil
• Arsylwi
• Cyfathrebu
• Casglu data
• Cymharu
• Meddwl beirniadol
• Gwerthuso

Gwybodaeth am y canlynol:
• Y triongl tân
• Ecosystemau
• Defnydd tir
• Rheoli tir
• Achos ac effaith
• Y gwasanaethau brys
• Addasu

Cydblethu'r dysgu:
• Deall effeithiau tymor byr, canolig a hir tanau gwyllt.
• Dylanwadu ar eraill i werthfawrogi a gofalu am natur.
• Defnyddio gwybodaeth i gadw eu hunain ac eraill yn ddiogel.
• Bod ag empathi tuag at eraill.

Trosglwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth:
• Trosedd amgylcheddol
• Trychineb naturiol
• Amaethyddiaeth
• Llifogydd
• Datgoedwigo
• Cynefin
• Defnyddio adnoddau naturiol
• Cynaliadwyedd</td><td>Mae angen i'r dysgwyr ehangu eu gwybodaeth am y canlynol:

Mae angen i'r dysgwyr fod yn fwy medrus yn y canlynol:</td></tr>
</table>

I gynorthwyo dysgu pellach am danau gwyllt:

- Gofynnwch i'r gwasanaethau brys lleol ddod i drafod achosion a chanlyniadau tanau gwyllt, a sut maen nhw'n gweithio i leihau'r risg.
- Chwiliwch am gyfleoedd rheoli tir lleol yn wirfoddol i helpu i leihau a rheoli llwyth tanwydd posibl y llystyfiant.

Dysgu yn yr amgylchedd naturiol, dysgu amdano a dysgu ar ei gyfer.

Chwilio am fwy o adnoddau dysgu, gwybodaeth a data?

Ewch i https://cyfoethnaturiol.cymru/dysgu

Fformat gwahanol: print bras neu iaith arall, cysylltwch ag:
ymholiadau@cyfoethnaturiol.cymru.gov.uk,

0300 065 3000